

Přijdu, až nastaví zrcadlo

smis-lab.cz/2024/01/07/prijdu-az-nastavi-zrcadlo

7. 1. 2024

Zuzana Krátká, Jana Gandalovičová, Tomáš Fürst, Roman Kovařík

Zatímco lidé z vedení České vakcinologické společnosti (ČVS) od počátku podporovali očkování dětí proti covidu, nemalá část lékařů a rodičů se k němu stavěla rezervovaně. Ve velkém počtu byly děti očkovány pouze v roce 2021 a velké množství dávek dostaly po agresivní mediální kampani, která rodiče do značné míry citově vydírala (očkujme se pro bezpečná objetí), a též kvůli snaze zachovat dětem normální život, který byl neočkovaným znemožněn různými restrikcemi a omezeními. Děti však nikdy nepatřily mezi rizikové skupiny ohroženými úmrtím na covid a také počet hospitalizací dětí se závažným průběhem onemocnění covid byl velmi nízký.

V žádné z klinických studií vakcíny Comirnaty nebylo spolehlivě prokázáno, že jde o vakcíny pro děti bezpečné a efektivní. Ke každé klinické studii se zdvihla vlna kritiky, a to v zahraničí i u nás. Na nedostatky a chyby v klinických studiích vakcín Comirnaty, které byly provedené u dětí 5-11 letých a později i u dětí ve věku 6 měsíců až 4 roky, jsme upozornili v článcích, které jsou k dispozici na webu SMIS, ale informovali jsme o nich i odbornou veřejnost. První závažné nežádoucí účinky u očkováných dětí byly zaznamenány už v klinické studii zaměřené na adolescenty (12-15 let). Jedna z očkováných dívek (do doby vakcinace zcela zdravá) bezprostředně do 24 hodin po aplikaci 2. dávky ochrnula včetně gastroparézy. Doposud je upoutána na invalidní vozík a živena nasogastrickou sondou. Její nežádoucí účinek byl výzkumníky zpočátku reportován ve zprávě pro FDA jako „funkční abdominální bolest“, až po obrovském nátlaku komisařka FDA Janet Woodcock slíbila prošetření.

Za zcela nepřijatelné jsme považovali očkování nejmenších dětí. Proto jsme v létě 2022 oslovili jak vedení Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL), tak Evropskou lékovou agenturu (EMA). Naše dopisy těmto institucím podpořilo 40 odborníků včetně několika senátorů. Obrátili jsme se i na naše europoslance a členy Evropské komise. Bez úspěchu. Vakcína pro nejmenší děti byla, stejně jako všechny předchozí, schválena Evropskou lékovou agenturou (a později i Evropskou komisí), a poté byla povolena k použití SÚKLeM.

Od listopadu 2022 bylo doporučením ČVS umožněno očkování dětí od 6 měsíců do čtyř let vakcínou Comirnaty 3 mcg. Ve stejném doporučení bylo navíc všem dětem starších 12 let doporučeno podání posilujících dávek obsahující tzv. bivalentní vakcínu s mRNA SARS-CoV-2 – omikron BA.4/BA.5 a aplikace posilující dávky i dětem starším 5 let původní monovalentní vakcínou Comirnaty.

Také v sezóně 2023/2024 doporučil výbor ČVS vakcinaci všem dětem starším 6 měsíců, a to přes zjevný fakt, že covid již patří mezi běžná respirační onemocnění a vakcinace nechrání děti před nákazou. Postupně byly do ČR dodány varianty vakcíny Comirnaty Omicron XBB.1.5 pro děti od 5 let do 12 let a v prosinci 2023 i pro děti ve věku 6 měsíců až 4 roky. V nejnovějším doporučení ČVS vydaném v prosinci 2023 se všem osobám starším 6 měsícům doporučuje aplikace jedné dávky (tedy u dětí s již očkovaným základním schematem jde o čtvrtou dávku) s cílem zvýšit jejich ochranu proti novým variantám viru. Nejde jen o posílení imunity u rizikových dětí (např. s onkologickou anamnézou), ale i o prevenci u dětí zdravých. Těm se může vakcína podat „na základě individuálního zhodnocení možných rizikových faktorů a klinického rozhodnutí se zohledněním preferencí očkované osoby/zákonného zástupce.“

Evropa není v postupu jednotná, od očkování dětí proti covidu se ustupuje

Vedení ČVS, které zodpovídá za obsah doporučení, zastává stejný názor jako CDC, resp. EMA. České lékařské společnosti se na znění doporučení od roku 2022 nepodílejí. A jak jsme zjistili u vedení České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, ani výbor společnosti ČLS JEP neměl potřebu do textu doporučení zasahovat. Naše námítky k jeho obsahu, které zaslala paní senátorka MUDr. Chalánková vedení ČLS JEP, nebyly reflektovány ani prof. MUDr. Svačinou, předsedou ČLS JEP, ani prof. Chlábkem, předsedou ČVS. Oslovili jsme dopisem i vedení České společnosti pro imunologii a alergologii (ČSAKI), a žádali jsme je o reakci na zjevné odborné nesmysly uvedené v doporučení. Výbor ČSAKI však neměl vůli otevřeně vystoupit proti vakcinačnímu doporučení a náš otevřený dopis odmítnul zveřejnit. Předseda ČSAKI, pan prof. MUDr. Panzner, nám v lednu 2023 odpověděl na náš email takto: „... za nejméně vhodnou variantu řešení považuje (vedení ČSAKI) to, že by každá odborná společnost, příp. jiné subjekty, vydávaly svá vlastní vyjádření a doporučení, která by se vzájemně lišila. Vedlo by to jen k dalšímu matení veřejnosti lékařské i laické – a dalšímu „zmatku“ při řešení této problematiky...“ Do počátku roku 2023 jsme tedy na žádnou veřejnou podporu v české lékařské obci nedosáhli.

Přesto jsme našli důkazy, že máme pravdu a že je potřeba nepřestat tento problém řešit. V Evropě totiž ani zdaleka nepanovala shoda lékařů s doporučeními EMA jako v ČR, a zejména u očkování dětí se odborníci proti doporučení EMA postavili. Prozkoumali jsme znění vakcinačních doporučení z jiných evropských států a našli jsme v nich celou řadu odchylek od postupů navržených EMA (a bez odporu akceptovaných vedením ČVS). Přehled doporučení jsme zveřejnili počátkem ledna 2023 v článku „Letem světem po vakcinačních doporučeních proti covid-19 u dětí“. Očkování zdravých dětí ve věku 6 měsíců až 4 roky bylo doporučováno pouze výjimečně, ustupovalo se i od očkování starších zdravých dětí. V některých zemích děti již očkovat

přestali, ale většinou doporučovali vakcinaci pouze dětí z rizikových skupin. Poukazovalo se na individuální přístup – tedy pečlivé individuální posouzení benefitů a rizik. Rozhodně nepanoval souhlas se souběžným očkováním různými vakcínami, naopak byla zdůrazňována potřeba dodržovat časový odstup mezi vakcinacemi, přičemž přednost měly mít již zavedené vakcíny proti jiným dětským nemocem. Málokde byla doporučena aplikace třetích, resp. čtvrtých dávek, vakcíny proti covidu u dětí. Začala se dokonce uznávat i imunita po prodělaném onemocnění. Doufali jsme, že podobně jako v Evropě, tak i u nás bude klesat ochota rodičů i pediatriů očkovat děti mRNA vakcínami, ale nezbyvalo než počkat si na data.

Kromě autorů doporučení neočkoval nejmenší děti skoro nikdo

V roce 2023 byli největšími propagátory očkování dětí proti covidu MUDr. Dražan (pediatr, DD ordinace Jindřichův Hradec) a MUDr. Cabrnachová (vedoucí očkovacího centra ve Fakultní Thomayerově nemocnici). Oba pediatri jsou členy výboru ČVS, tedy jsou současně spoluautory vakcinačních doporučení pro děti. Očkování dětí i dospělých propagovali na odborných lékařských akcích, ale oba opakovaně vystupovali ve veřejnoprávních médiích. Přínos očkování viděli hlavně v prevenci rizika úmrtí a hospitalizace dětí s covidem, vyzdvihovali ochranu před long-covidem, zmiňovali ochranu rizikových členů rodiny před infekcí či nižší absenci dětí ve škole (a tím pádem i rodičů v práci). Tvrdili to i v době, kdy již bylo zřejmé, že vakcína před šířením infekce nechrání. Riziko nežádoucích účinků po vakcinaci považovali za marginální problém a jako jediné závažnější zmiňovali myokarditidy u chlapců.

Podpořit očkování proti covidu mělo i zavedení uživatelsky jednodušší centrální evidence očkování. Podle informací prezentovaných prof. Duškem v září 2023 na semináři v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, umožňuje současný systém detailní sledování každé ordinace.

Téměř ihned v ústředí vědí kdo, koho, kdy a čím vakcinoval nejen proti covidu, ale i proti ostatním nemocem. Na stránkách Ministerstva zdravotnictví je dlouhodobě přístupný přehled očkování proti covidu. Využili jsme této aplikace pro získání informací o tom, kolik bylo v roce 2023 očkováno dětí proti covidu.

Celkově bylo **ve věkové skupině 0-17 let podáno pouze 2772 dávek vakcín** (viz. Denní přehled vykázaných očkování, stav uvedený k 2.1.2023). Dětem **ve věku 6 měsíců až 4 roky bylo podáno 221 dávek** (dle „Přehledu vykázaných očkování podle zdravotnických zařízení“), přičemž pro dokončené očkování jednoho dítěte do 4 let jsou třeba dávky tři . Celkový počet naočkovaných malých dětí v roce 2023 můžeme odhadnout např. podle počtu mezidávek (= druhá dávka třídávkového pediatrického schématu). Těch bylo podáno 82.

Z Přehledu vykázaných očkování podle zdravotnických zařízení vyplynulo, že většina lékařů očkovala pouze děti starší, tedy ve věku 5 – 17 let a očkovala v roce 2023 pouze jednotky dětí na ordinaci, desítky se jich očkovaly v nemocničních očkovacích centrech. Velmi překvapivou informací bylo, že **očkování nejmladších dětí (6 měsíců-4 roky) se účastnilo pouze šest zdravotnických zařízení**. V ordinaci MUDr. Dražana (Ordinace DD) je evidováno 108 dávek Comirnaty pro nejmladší děti, což představuje téměř polovinu z celkového počtu dávek podaných této věkové skupině v České republice. V očkovacím centru Fakultní Thomayerovy nemocnice vedeném MUDr.

Cabrnochovou bylo podáno 50 dávek (22,6 %) a dalších 44 dávek bylo aplikováno nejmladším dětem v pražské klinice IMMUNO-FLOW (19,9 %). Tato tři zařízení byla premianty i v očkování starších dětí. Ve věkové skupině 0-17 let se v DD ordinaci podalo 234 dávek (8%), ve FTN 184 dávek (6,6 %) a v IMMUNO-FLOW 181 dávek (6,5 %). Starší děti ve větším počtu očkovala ještě Fakultní nemocnice v Motole s 280

dávkami (10,1 %). Tato data dokládají, že pediatři nepřijali doporučení ČVS, starší děti očkovali v minimálním počtu a **doporučení očkovat děti mladší 4 let kromě autorů textu nevyslyšel téměř nikdo.**

Přijdu, až nastaví zrcadlo.

Autoři podepsaní pod doporučením očkovat proti covidu děti se těmito radami řídili, ostatní čeští lékaři se vakcinace přestali účastnit a do očkování nejmladších dětí se až na výjimky nezapojili. Záhadou zůstává, proč tato lékařská většina nemá odvahu projevit svůj nesouhlas veřejně. Lékaři tedy vedení ČVS „nastavili zrcadlo“, ale do něj vidí jen ti, kteří problematiku sledují. Otázkou je, zda ČVS pochopí závažnost vzkazu, který jim lékaři poslali. Pokles zájmu o vakcinaci se totiž netýká jen mRNA vakcín. Odborníci, kteří sledují povinné očkování dětí, již upozorňují na to, že v posledních letech klesá procentuální proočkovanost proti opravdu závažným „dětským nemocem“. Důvěra rodičů a lékařů v bezpečnost očkování byla totiž nalomena a obnovit ji bude extrémně obtížné.